Delo [Slovenija]

Page: 15
Reach: 157000
Country: SLOVENIA
Size: 953 cm2

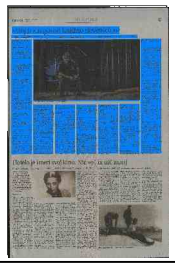

01.06.2015

1 / 3

»Moj Jezus govori knjižno slovenščino«

Pašjon *Evangelij po Mlakarju, ki govori o Zveličarjevem smislu za humor in o tem, kaj so klepetale kuharice Zadnje večerje*

Smisel teatra je v tem, da gledaš, kaj je prišlo vanj. Teater mora imeti učinek. Saj ne igraš zidu, porka mizerija!« Tako je v treh stavkih strnil svojo gledališko filozofijo Iztok Mlakar, komediograf, Ježkov lavreat, ki se bori za človekovo svobodo s komedijo. »Poznate svobodnejše gledališče od razprodanega? In to 350-krat?«

BORIS ŠULIGOJ

»Iztok je transfuzija za utrujeno, prekarno gledališko telo, ki z aplavzi in prepoznavnostjo ohranja izčrpane gledališke ude,« je o njem dejala **Katja Pegan**, direktorica Gledališča Koper, ki skupaj z novogoriškim odpira vrata novi Mlakarjevi mojstrovini: *Pašjonu*. Premiera predstave bo 5. junija.

Je zgodba o Jezusu Kristusu kakorkoli povezana z Molièrovim *Duohtarjem* ali *Sljehrnikom*?
Ni neposredno povezana. Kristusova je ena izmed lepših zgodb boga, ki se učloveči in pretrpi človeške bolečine, da bi pokazal svojo ljubezen do človeka, prenaša njegovo trpljenje, prevzame nase njegovo krivdo in mu celo pokaže ljubezen. Takšno zgodbo bi si morali izmisliti, če je še ne bi bilo. Seveda je potem vse stvar interpretacije. Jaz pravim, da komedija in tragedija vedno govorita isto, samo zorni kot je drugi. Obe kažeta, kar je res in kar boli, samo da komedija vzpostavi še nekaj distance. Komedija je stvar zrelosti. Ko se zaveš svoje minljivosti, naenkrat gledaš bolj svobodno.

Hočete reči, da vas z leti vedno bolj prežema občutek svobodnosti?
Jaz bom večno živel. Doslej mi je ratalo. (*smeh*)

Svetopisemska tema je torej zgolj nekakšno orodje?
Uporabil sem tisto, kar je za komedijo običajno: postavil kamero na povsem drugo stran, na povsem drugi zorni kot. Zato ponavljam, da je komedija tragedija, gledana v rit.

Svetopisemske zgodbe zato doživljajo veliko parodičnih obdelav ...
Ogromno: od Montyja Pythona do Daria Foja, lahko si sposodimo parodične prizore iz srednjega veka v času karnevala, ko je mestu zavladal norec, ko so se povsem izživeli in se je svet ponovno sestavil na pepelnično sredo. Drama pokaže ljudi, kakršni bi radi bili, komedija pa takšne, kakršni so.

Bi trem komedijam, ki so nastale v koprodukciji dveh primorskih gledališč, lahko poiskali skupno točko? Je to trilogija?
Oh, ne, kje pa! Povsem po naključju so se zgodile. Režiser Vito Taufer je preštel (jaz ne), da me je sedemnajst let 'driblal', da bi spravil iz sebe nekaj komediografskega. Sam nisem verjel, da bi se to sploh dalo v slovenskem teatru. Čeprav sem iz svojih pesmi, nastopov, improvizacij slutil, da si ljudje nadvse želijo tega mediteranskega tipa humorja ... Nisem verjel, da se to da narediti, in sem ves čas govoril, da vse te pesmi, ki jih pojem, dela moj brat 'dvojček', da sem jaz pridno zaposlen v teatru in delam čisto druge, 'resne' stvari in nimam zveze z onim.

Potem vas je Taufer prepričal ...
Skozi delo, od predstave do predstave, sem pogruntal, da sva si blizu in da se da narediti 'barabijo' v tem gledališkem svetu. Najbolj sva prišla skupaj pri *Čakajoč Godota*. Preveden v narečje je zazvenel povsem drugače. Zdaj pa vem, kaj misliš, sem mu rekel. Taufer je to videl že pred sedemnajstimi leti. Jaz pa še zmeraj rad obdelujem nekaj, kar je v mojih rokah, da sem odrski osamelec, kot pravim, za vse sam kriv, nimam režiserja ne tekstopisca, nikomur nisem nič dolžan.

Potem vas je Vito Taufer pripeljal v *Duohtarja* ...
Najprej je poskušal sam, potem je rekel, če bi znal jaz kaj narediti iz tistega, kar je zapisal, in mi dal inspiracijo. Par strani sem šel po enodejanki, potem me je zaneslo povsem v drugo smer. Začel sem po svoje, po principih *commedie dell'arte*. Ko postaviš dva klasična lika skupaj, zgodba zaigra sama. Ko postaviš dva taka lika z jasnimi nameni, sama začneta pisati prizor.

Predstava naj bi imela učinek?
Mora imeti učinek! Pri nas se celo hvalijo, da se določena predstava sploh ni spremenila in da ji niso nič dodali. Ne. Smisel je v tem, da gledaš, kaj je prišlo noter. Saj ne igraš zidu, porka mizerija! Izhajam iz prakse. Ni večje muke, kot če prideš na oder, ljudje pa pričakujejo, da boš nekaj naredil, ker si ti. Ti pa imaš besede, za katere veš, da iz njih ne bo nič. In je pekel. Tako si jaz predstavljam pekel, če moram igrati nekaj – kar dostikrat tudi moram –, za kar vem, da ni za ljudi.

Kot *Cesarjeva nova oblačila*. Vse premiersko občinstvo je tako. Vidijo, da je cesar nag, ampak ne morejo reči, glej, to je bilo zanič, ker bo izpadlo nekulturno. Govorijo, »ku je fajn ...«, in vidiš, da ne zastopijo nič.

Prinaša Jezus v *Pašjonu* gledalcem odrešitev?
Moj Jezus se sprehodi skozi svet tako, kot piše v *Svetem pismu*. Edini v predstavi govori knjižno slovenščino. In Pilat, ki je tujec in govori z močnim naglasom. Vsi drugi smo iz mesa in krvi. Zgodba tokrat ni sam Jezus, ampak vsi ljudje okoli. In Zlodej.

***Pašjon* boste konec junija uprizorili tudi v piranskem pastoralnem kulturnem centru Georgios. Izvedeli smo, da je piranski župnik Zorko Bajc tekst prebral in ga dovolil izvajati.**
Res ni blasfemičen tekst. Zgodba govori o vseh drugih, Kristus je zgodba zase. O njegovi zgodbi sem pisal z velikim spoštovanjem. Prepričan sem celo, da je imel smisel za humor. Brez tega ne moreš biti najboljši na svetu. Do Cerkve gojim spoštovanje. Tudi ta pripoved ohranja spoštovanje do nje in do evangelijske zgodbe. Kljub dejstvu, da mi je pred časom nehote dal idejo za okvir pisanja slovenski cerkveni dostojanstvenik, ko je dejal, da je bil pri nepravilnostih v mariborski nadškofiji na delu zli duh. Jaz pa pravim, da je zlo v ljudeh. Ni se mi zdelo prav, da se krivdo naloži nekomu, ki se ne more braniti. Zato sem mu dal besedo. Zgodbo torej pripoveduje nekdo, ki še ni imel pravice povedati svoje različice.

Koliko govorimo o srednjeveški gledališki formi – pasjonu?
Bolj bi rekel, da je podoben liturgični drami. Vse sem moral dobro preštudirati, preden sem se lotil pisanja. Tudi slovenske štiri pasjone. Jaz grem malo nazaj v *Evangelij*, ne v staro zavezo, začnem s prihodom

Naročnik: SNG NOVA GORICA
Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!
Kliping d.o.o.

treh kraljev v Betlehem. Skušal sem zasukati zorni kot kamere. Če pri *Zadnji večerji* pričakuješ dvanajst apostolov in Jezusa, je pri moji *Zadnji večerji* malce drugače. To je tisti del zadnje večerje, ki še ni bil nikjer prikazan. Zadnja večerja se dogaja v kuhinji, kjer tri ženske, z Marijo Magdaleno vred, kuhajo to slavno večerjo in imajo veliko povedati o apostolih in Jezusu.

Koliko je *Pašjon* aktualen, družbeno angažiran?

Vsak humor je družbeno angažiran. Ni smeha brez tarče. Ni pa nujno, da se iz komedije vidi svetovni nazor komediografa. Ne smeš biti moralist. Ljudi moraš nasmejati. Tako jih moraš po tilniku, da jih bo bolelo šele pojutrišnjem. Spomnim se gospoda, ki se je pred leti ves večer krohotal v prvih vrstah, kasneje pa me je obtožil, da sem žalil verska čustva, kar ni bilo res.

Ostajate zvesti *commedii dell'arte*. Koliko so na vas vplivali italijanski mojstri komedije, kot so Toto, Benigni, Paolo Villagio ...?

To so komedijanti *dell'arte*, ki jih lahko vržeš kamorkoli in se bodo ujeli. Vsi imajo za razliko od sodobnih stand up komikov zmeraj malce grenkobe. Vsak smeh mora malce boleti, imeti solzo. Slaba komedija ne pozna te dimenzije. Američani vse naredijo industrijsko. Pri njih merijo uspešnost komika po količini smeha na časovno enoto.

Nekje sem prebral, da bi težko igrali Hamleta, da niste toliko pri vprašanju, biti ali en biti, temveč ste veliko bolj na strani ljudi, ki bi, še kako bi, pa sami tega ne morejo.

Tako je.

Zato vas ima občinstvo tako rado!

To ni nekaj, na kar se lahko usedeš in si lahko komot. To je tako kot vsaka prava ljubezen. Preneha tedaj, ko se nekdo od dveh ne trudi več. Seveda je občutek dober, če komu to kaj pomeni, kar počnem. Nosim pa tudi odgovornost.

Tudi v *Pašjonu* ste zvesti narečju.

Slovenski jezikoslovci so ga polomili in poveličevali samo knjižni jezik. Vsak od jezikov je jezik. Narečni govor je namenjen govorjenju. In zato premore melodije in barve, ki jih zborni jezik nima. Če pa skušaš zliti narečje na papir – ne deluje. Šele ko ga govoriš, ti zleze v srce. Knjižna slovenščina je esperanto – umetni jezik. Obrni, kot hočeš.

Kako pa razumejo narečje drugod po Sloveniji?

Nobene jezikovne ovire ne čutim. Stvari so narejene tako, da razumeš iz konteksta. Kakšno neznano besedo usvojijo kasneje in zato morda ne bo izumrla, ker je škoda.

Ponovno običajno atraktivna glasbena spremljava na odru in songi?

Zadnjega sem napisal pred tednom. Problem je, da avtor spreminja vsebino do zadnjega. Šele ko celoto postaviš na oder, vidiš določene stvari drugače. In da – na odru bo instrumentalni trio.

Boste izdali gledališke songe na zgoščenki?

Zgoščenka bo morala še malo počakati, ker sem se veliko ukvarjal s *Pašjonom*. Dve leti je minilo od zamisli. Verjetno bodo kateri songi tudi na plošči, vendar menim, da je taka zgoščenka druga zgodba, je poseben šopek, ki ga moraš znati lepo izbrati. Ne delam kronološko.

Kako sta se ujela z Vitom Tauferjem?

Poznava se že četrt stoletja. Prvič sem delal z njim leta 1991, veliko uspešnic v našem teatru je ustvaril. Vsak od naju opravlja svoj posel in drug drugemu zaupava. Če je karkoli narobe, pa ne en ne drugi ne varčujeva z besedami in si vse poveva. Vito ima nekaj fenomenalnih lastnosti. Zna sestaviti ekipo, na primer. Ne vem, od kod mu intuicija, da najde pravega v pravi skupini. Ne dela z vsakim igralcem.

Vaše komedije so doživele vrsto ponovitev. Kaj pa *Pašjon*?

Duohtarja smo 'ubili' po 208. uprizoritvi. *Sljehrnik* bo slavil 150. ponovitev konec junija v Izoli. Kako bo s *Pašjonom*, bomo še videli.

Naročnik: SNG NOVA GORICA
Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!
Kliping d.o.o.

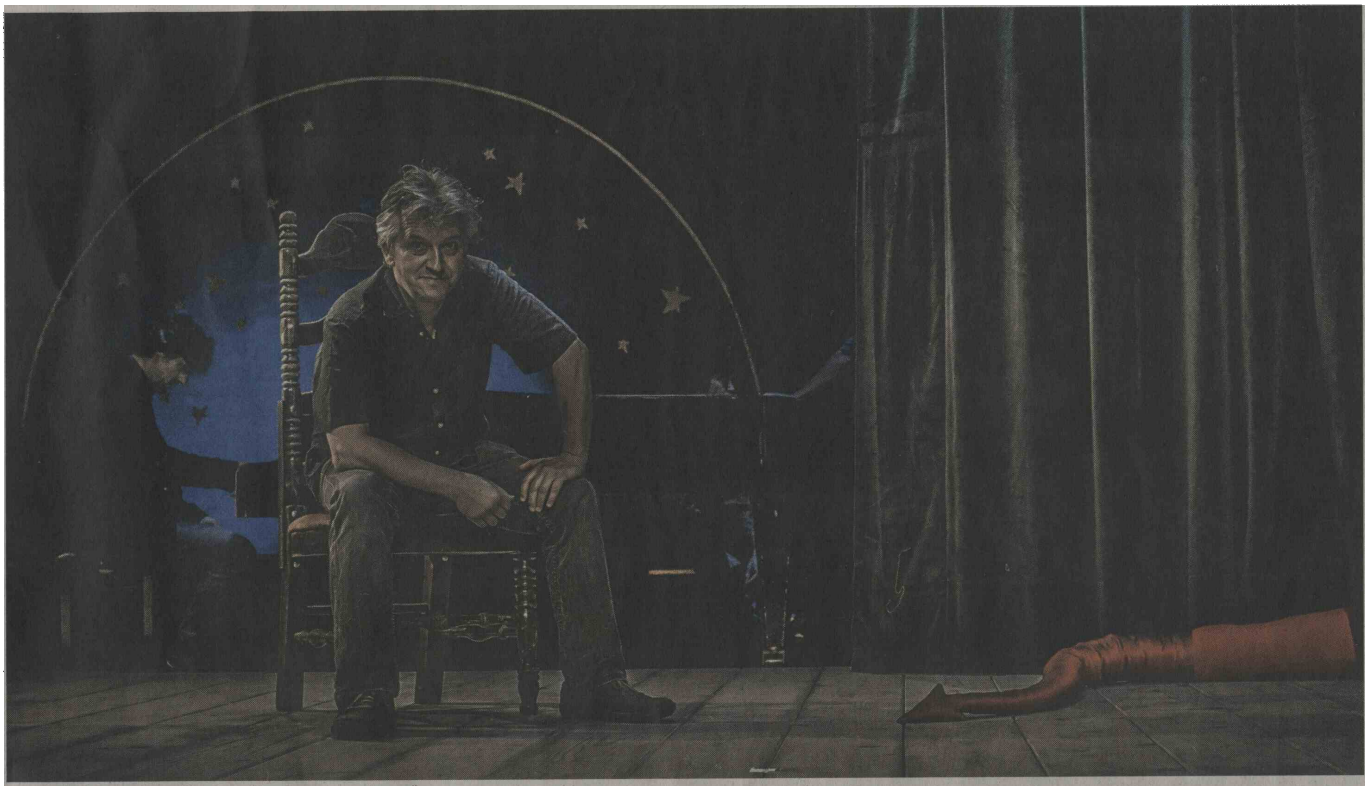

Iztok Mlakar na vaji predstave *Pašjon* FOTO JAKA VARMUŽ

Naročnik: SNG NOVA GORICA
Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!
Kliping d.o.o.